

консолідацію суспільства та формування готовності до захисту держави. В умовах триваючої російської агресії питання історичної пам'яті виходить за межі гуманітарної політики та набуває стратегічного значення для збереження Української держави.

Список використаних джерел

1. УІНП відповів на статтю Путіна про історичну єдність українців і росіян / Український інститут національної пам'яті. URL: https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/uinp-vidpoviv-na-stattyu-putina-pro-istorychnu-yednist-ukrayinciv-i-rosiyan?utm_source=chatgpt.com

2. Терлюк І. Я. Українська державність: формування національної державно-правової традиції (друга половина XVI – початок XX ст.): монографія. Львів: Галицька видавнича спілка, 2022. 478 с.

3. Грушевський М. Про старі часи на Україні. Коротка історія України (для першого початку). Відень: Вальдгайм-Еберле акц. тов., 1919. 123 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/9563/file.pdf>

4. Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки : Закон України від 09.04.2015 № 317-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/317-19>

Іванчук Наталія Віталіївна,
старший викладач кафедри теорії,
історії та філософії права
Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук

КОНЦЕПТУАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ПРІОРИТЕТНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Сучасне життя неможливо уявити без глибокого проникнення інформатизації в усі його сфери. Інформаційна розвиненість поступово стає однією з важливих складових, що визначають образ «сучасної людини», створюючи необхідну основу для її повноцінного існування. С кожним роком інформація набуває все більшого загальносуспільного значення, що надає особливу актуальність гуманітарним дослідженням явищ, нерозривно пов'язаних з нею.

Інформатизація сучасного суспільства передбачає проникнення інформаційних технологій практично в усі сфери суспільного життя, що надає домінуючого значення діяльності держави, пов'язаній із забезпеченням вільного обміну інформацією, інтеграцією у світове інформаційне суспільство, забезпеченням інформаційної безпеки та інші.

Однак, в умовах глобалізації інформаційного обміну і широкого впровадження інформаційних технологій в усіх сферах життєдіяльності суспільства України існує проблема захисту інформації, що обробляється в інформаційних, інформаційно-телекомунікаційних та автоматизованих системах від викликів і загроз у кібернетичному та віртуальному просторі, а також від кримінальних протиправних дій правопорушників. Тим більше, що у сучасному заінформатизованому суспільстві інформація стала не просто засобом комунікації, а й об'єктом діяльності людей, тому сьогодні її сутність вивчається багатьма галузями знань.

Забезпечення інформаційної безпеки України є однією з найважливіших функцій держави. Держава, маючи найбільші можливості впливу на суспільні відносини, потенційно є найнебезпечнішим елементом, але водночас і основним стимулятором та організатором покращення умов функціонування суспільства. Тому, основою забезпечення високого рівня інформаційної безпеки повинна стати ефективна управлінська діяльність, яку доцільно розглядати в двох аспектах: як управління технічними системами та як вплив на соціальні процеси з метою досягнення поставлених цілей. У світлі розбудови глобального інформаційного суспільства другий аспект набуває особливого значення. Сучасна теорія соціального управління інтерпретує управлінську діяльність як підтримання цілісності будь-якої складної соціальної системи та забезпечення її оптимального функціонування і розвитку. Для врахування взаємозв'язку інформаційної безпеки і громадянського суспільства слушним буде її осмислення крізь призму теорії соціальних систем. Іншими словами, відображенням поєднання управлінського аспекту може стати осмислення інформаційної безпеки як стану інформаційної. Це покладає на державу особливу відповідальність і висуває найвищі вимоги до якості та ефективності її діяльності в інформаційній сфері, зокрема і до правового забезпечення інформаційних відносин.

Сучасна держава здійснює значний масив функцій, зміст яких є надзвичайно різноплановим, що знову виводить на перший план проблему характеристики сутності та призначення держави.

Водночас, сучасна геополітика держав відзначається активним використанням інформаційних технологій, що надає можливість докорінно змінити форми і методи збройної боротьби й утвердити пріоритет інформаційного протистояння. На зміну старим стратегіям ведення війни прийшла нова, згідно з якою перемога досягається рішучим придушенням опору противника, руйнуванням його системи управління ще до початку бойових дій за допомогою дезінформації й пропаганди. На тлі останніх подій, які відбуваються в Україні з використанням інформації можна констатувати, що в країні ведеться інформаційна війна.

Проблема безпеки як соціального явища виділяється як одна із глобальних проблем сучасності. Особливість цієї проблеми в тому, що вона носить метакомплексний характер, так як будь-яка соціальна проблема в кінцевому рахунку так чи інакше відображає один з аспектів безпеки.

Слід зазначити, насамперед, що згідно з теорією мотивації, яка обумовлює ієрархію потреб людини, безпека, поряд з фізіологічними потребами (в їжі, одязі тощо), є однією із головних потреб. Безпека є своєрідною характеристикою і необхідною умовою життєдіяльності та життєздатності особи, суспільства, держави.

В самому широкому плані категорія «безпека» характеризує такий стан людського суспільства, при якому забезпечується нормальне його існування (виживання) та розвиток. Безпека розуміється як критерій, обставина збереження об'єкта і надійності його функціонування.

Щоб охарактеризувати категорію безпеки більш повно неможливо не звернутись до філософсько-методологічного знання, а саме до законів і категорій діалектики (закони єдності і боротьби протилежностей, переходу кількісних змін в якісні та інше). Однак, зважаючи на особливу складність цієї філософської проблеми, використовувати в її розробці філософські закони і категорії слід не окремо, а через призму системного підходу, системних уявлень, які у сьогоденні досягли такого рівня, що думка про користь і важливість системного підходу у розв'язанні широкого кола проблем вийшла за межі спеціальних наукових істин і стала звичною, загальноновизнаною.

Сьогодні інформаційна сфера є інтегруючою основою життєдіяльності суспільства, а забезпечення інформаційної безпеки визнається однією з концептуальних засад його подальшого розвитку. За таких умов особливого значення набуває формування вираженої державної інформаційної політики на основі системних

наукових досліджень явищ інформаційної сфери, провідне місце серед яких займає інформаційна безпека.

Забезпечення інформаційної безпеки є комплексною різноплановою діяльністю. Державі як єдиному організатору суспільного життя, що має у своєму активі правові засоби, відводиться особлива роль у процесах забезпечення інформаційної безпеки. Значний вклад в усвідомлення особливостей державного забезпечення інформаційної безпеки вносить дослідження його змістовних характеристик.

Забезпечення інформаційної безпеки нерозривно пов'язано із становленням інформаційного і громадянського суспільства та розбудовою правової держави. Держава посідає особливе місце серед суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки, оскільки тільки вона, виступаючи сувереном, здатна сформувати цілісну національну політику забезпечення інформаційної безпеки, що враховуватиме і наявні та потенційні інтереси суспільства, і особливості міжнародного становища держави. Ефективність державної діяльності в таких умовах безпосередньо залежить від якості її правового забезпечення.

Інформаційна безпека України – це складова частина національної безпеки України, стан захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу, за якого належним чином забезпечуються конституційні права і свободи людини на збирання, зберігання, використання та поширення інформації, доступ до достовірної та об'єктивної інформації, існує ефективна система захисту і протидії нанесенню шкоди через поширення негативних інформаційних впливів.

Забезпечення такої безпеки є пріоритетною функцією держави, спрямованість якої визначається інформаційним розвитком. Належний рівень сталого розвитку інформаційної безпеки зумовлюється сукупністю правових умов, спрямованих на оптимальне функціонування та розвиток суб'єктів інформаційного простору в частині законності та доцільності. Остання має розглядатися як особливий предмет інформаційних відносин, важливий засіб та, водночас, об'єкт державно-правового забезпечення інформаційної безпеки.

Встановлено, що мета забезпечення інформаційної безпеки України опосередковано відображається у пріоритетах національних інтересів. Важливе місце в системі засобів і методів державного забезпечення інформаційної безпеки посідає спектр методів

управління та організації діяльності, які у поєднанні з правовими методами та засобами (переконання, примус, стимулювання) створюють механізми реалізації державної влади. Таким чином, пріоритетність досягнення мети визначена у Стратегії інформаційної безпеки та здійснюється шляхом ужиття заходів щодо стримування та протидії загрозам інформаційній безпеці України та нейтралізації інформаційної агресії, у тому числі спеціальних інформаційних операцій держави-агресора, спрямованих на підрив державного суверенітету, територіальної цілісності України, забезпечення інформаційної стійкості суспільства та держави, створення ефективної системи взаємодії між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та суспільством, а також розвиток міжнародної співпраці у сфері інформаційної безпеки на засадах партнерства та взаємної підтримки.

Враховуючи такий концептуальний підхід, інформаційна безпека як результат комплексної державної діяльності і як стан оптимального функціонування і розвитку суб'єктів в інформаційній сфері потребує комплексної оцінки через систему показників інформаційної безпеки (критерії та показники, що відображають технологічну сторону безпеки й рівень інформаційного розвитку суспільства, а також наявні та потенційні можливості до забезпечення безпеки) – найбільш значущих параметрів, що надають загальне уявлення щодо інформаційної системи держави, її стійкості, ефективності, здатності до розвитку тощо.

Список використаних джерел

1. Оніщенко Н. М. Правова система: проблеми теорії. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. 349 с.
2. Тихомиров О. О. Забезпечення інформаційної безпеки як функція держави: дис... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2011. 234 с.
3. Оніщенко С. В., Білько С. С. Загрози інформаційній безпеці національної економіки. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2022. №11-12. С. 50–56.
4. Довгань О. Д., Ткачук Т. Ю. Концептуальні засади законодавчого забезпечення інформаційної безпеки України. *Інформація і право*. 2019. № 1 (28). С. 86–99.
5. План заходів з реалізації Стратегії інформаційної безпеки на період до 2025 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.03.2023 р. № 272-р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KR230272?an=7>